

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 120 din 17 februarie 2011

HOTĂRÂREA
din 2 martie 2010,
definitivă la 4 octombrie 2010,
în Cauza Cenoiu și alții împotriva României
(Cererea nr. 26.036/02)

În Cauza Cenoiu și alții împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, Ann Power, judecători, și din Stanley Naismith, grefier adjunct de secție,
după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 9 februarie 2010,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 26.036/02) îndreptată împotriva României, prin care 4 cetățeni ai acestui stat, domnul David-Dumitru Cenoiu și doamnele Constanța Cenoiu, Ileana-Grațiela Cenoiu și Clara-Maria Berindean (*reclamanții*), au sesizat Curtea la data de 4 iulie 2002 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La data de 8 octombrie 2008, președintele Secției a treia a hotărât să comunice cererea Guvernului. Așa cum permit prevederile art. 29 § 3 din Convenție, acesta a mai decis să se analizeze în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

ÎN FAPT

Circumstanțele cauzei

4. Reclamanții s-au născut în anii 1949, 1948, 1978 și, respectiv, 1972 și locuiesc în Drobeta-Turnu Severin (primii 2 reclamanți) și, respectiv, în București (ultimele două reclamante).

5. Primul reclamant, director al societății S., societate agroindustrială cu capital de stat, a făcut obiectul unei proceduri penale, fiind acuzat de înșelăciune, fals și uz de fals. După ce a fost plasat în arest preventiv din data de 24 octombrie 1991 până la data de 30 octombrie 1992, a fost achitat prin Sentința din 22 decembrie 1997 a Judecătoriei Sibiu, ce a rămas definitivă prin neapelare.

6. Prin decizia definitivă din data de 7 decembrie 2001, Tribunalul Județean Mehedinți a respins ca inadmisibil recursul primului reclamant împotriva soluțiilor de neîncepere a urmăririi penale emise în anii 2000 și 2001 de către parchetele competente, cu privire la mai multe plângeri penale formulate de primul reclamant în anii 1998 și 1999 și îndreptate

împotriva unor terți acuzați de uz de fals și de fals în declarații în cadrul procedurii penale desfășurate împotriva sa. Instanța a constatat că dreptul intern nu prevedea la data respectivă cale de atac judiciară împotriva unei soluții a parchetului de neîncepere a urmăririi penale. În fine, printr-o decizie din data de 28 noiembrie 2002, Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a confirmat o soluție de neîncepere a urmăririi penale, emisă cu privire la alte plângeri penale ale primului reclamant împotriva unor terți.

7. În același timp cu procedurile penale împotriva terților, primul reclamant a sesizat instanțele interne la data de 25 noiembrie 1998 cu o acțiune îndreptată împotriva statului român (Ministerul Finanțelor, *ministerul*) și a societății S., întemeiată pe art. 504 din Codul de procedură penală (CPP), acțiune prin care acesta solicita daune morale și materiale pentru prejudiciul suferit în timpul și după arestarea sa preventivă menționată mai sus.

8. Prin Sentința din data de 22 ianuarie 1999, confirmată în apel prin decizia din data de 9 septembrie 1999 a Curții de Apel Craiova, Tribunalul Județean Mehedinți a respins acțiunea primului reclamant ca inadmisibilă, apreciind că ministerul nu putea fi considerat răspunzător în speță, având în vedere prevederile art. 504 CPP și dispozițiile ce reglementează răspunderea civilă delictuală. Prin decizia din data de 9 iunie 2000, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul formulat de primul reclamant și a casat, cu trimitere spre rejudecare, deciziile menționate mai sus, pe motivul că art. 504 CPP trebuia interpretat în mod nelimitativ în caz de erori judiciare, conform Deciziei Curții Constituționale din data de 10 martie 1998.

9. Primul termen de judecată, după trimiterea cauzei spre rejudecare, a avut loc în luna noiembrie 2000. Primul reclamant și-a precizat acțiunea, solicitând despăgubiri materiale și morale în valoare de 25 miliarde lei și repunerea în situația anterioară arestării sale (reîncadrare în postul său etc.). În luna februarie 2001, dosarul a fost transferat la Tribunalul Timiș în urma unei cereri a reclamantului vizând strămutarea cauzei din motive de suspiciune legitimă. După ce a administrat o expertiză contabilă, printr-o sentință din data de 16 octombrie 2001, Tribunalul Județean Timiș a admis parțial acțiunea primului reclamant și i a acordat circa două miliarde lei cu titlu de despăgubiri.

10. Prin decizia din data de 25 martie 2002, Curtea de Apel Timișoara a respins ca nefondate apelurile introduse de toate părțile litigiului și, de asemenea, a respins ca inadmisibile cererile de intervenție principală formulate la data de 11 februarie 2002 de ultimele două reclamante (art. 50 din Codul de procedură civilă - CPC), fiind formulate tardiv în apel, fără acordul părților. În fine, instanța a respins cererea de intervenție accesorie formulată de către cea de-a doua reclamantă la data de 27 februarie 2002 în interesul primului reclamant (art. 51 CPC).

11. Printr-o decizie din data de 30 ianuarie 2003, în calitate de instanță de recurs, Curtea Supremă de Justiție a confirmat respingerea ca inadmisibile a cererilor de intervenție principală ale ultimelor două reclamante. Instanța a casat cu trimitere spre rejudecare restul deciziei din data de 25 martie 2002, menționată mai sus, întrucât Curtea de Apel nu precizase motivele pentru care renunțase la administrarea unei noi expertize contabile, pe care inițial o autorizase, și pentru care respinsese mai multe motive de apel ale primului reclamant (actualizarea sumei acordate și a cărții sale de muncă); Curtea de Apel nu citase nici societatea S.

12. În urma unei noi cereri de strămutare admise în decembrie 2003 din motive de suspiciune legitimă, dosarul cauzei a fost transferat la Curtea de Apel Oradea. Printr-o decizie din data de 7 aprilie 2004, Curtea de Apel a acordat primului reclamant 5 miliarde lei pentru prejudiciul moral și, conform unei expertize contabile din data de 31 martie 2002, 1.840.274.765 lei pentru prejudiciul material, sumă ce trebuia actualizată până la data de 24 iunie 2003, având în vedere că la acea dată ministerul îi plătise reclamantului suma de 2.121.398.222 lei. Instanța a acordat de asemenea primului reclamant circa 30 milioane lei pentru cheltuielile de judecată. Curtea de Apel a dispus ca societatea S. să facă mențiuni în

cartea de muncă, însă a respins cererea primului reclamant de reîncadrare pe fostul său post; în plus, aceasta a admis cererea de intervenție a celei de-a doua reclamante (art. 51 CPC) și a constatat că cererile de intervenție ale celorlalte reclamante fuseseră respinse printr-o hotărâre definitivă.

13. Prin decizia din data de 2 februarie 2006, pronunțată în recurs, Înalta Curte de Casație și Justiție (denumirea Curții Supreme începând din anul 2003) a respins recursurile formulate de toate părțile din litigiu, confirmând decizia menționată mai sus.

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din Convenție

14. Reclamantii susțin că durata procedurii civile în despăgubiri a încălcat principiul „termenului rezonabil“, așa cum este acesta prevăzut de art. 6 § 1 din Convenție, care stipulează următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea (...) într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță (...) care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...).”

15. Guvernul se opune acestui argument.

A. Cu privire la admisibilitate

16. Invocând decizia din data de 30 ianuarie 2003 a Curții Supreme de Justiție care a statuat în calitate de instanță de recurs că cererile de intervenție ale ultimelor două reclamante erau inadmisibile, Guvernul invocă o excepție de incompatibilitate *ratione personae* din cauza lipsei calității lor de victimă, neputându-se considera că au fost părți în procedura civilă în discuție.

17. Primul reclamant consideră că, din cauza suferințelor suferite, familia sa trebuie să beneficieze de calitatea de victimă.

18. Curtea nu consideră necesar să analizeze excepția ridicată de Guvern întrucât acest capăt de cerere urmează a fi respins ca inadmisibil, fiind vădit neîntemeiat în ceea ce le privește pe ultimele 3 reclamante. În acest sens, Curtea constată încă de la început că, presupunând chiar că ultimele două reclamante ar fi avut calitatea de victimă, perioada ce trebuie luată în considerare în ceea ce le privește a fost de circa 11 luni (între 11 februarie 2002 și 30 ianuarie 2003). Faptul că aceste reclamante au utilizat alte căi de recurs pentru a contesta inadmisibilitatea cererilor lor de intervenție, constatată printr-o decizie irevocabilă pronunțată asupra acestei chestiuni, nu poate modifica durata procedurii ce trebuie luată în considerare în ceea ce le privește. Referitor la cea de-a doua reclamantă, ea a fost parte în procedura litigioasă din 27 februarie 2002, data cererii sale de intervenție accesorie în apel, până la data de 2 februarie 2006, adică o durată de aproape 4 ani pentru două grade de jurisdicție. Presupunând chiar că partea interesată ar fi avut calitatea de victimă, în ciuda faptului că a intervenit în procedură fără a invoca un drept personal, ci exclusiv în interesul primului reclamant, durata menționată mai sus nu ridică nicio problemă în ceea ce privește art. 6 § 1 din Convenție. Prin urmare, ținând cont de duratele în cauză, care nu sunt nerezonabile conform jurisprudenței Curții, acest capăt de cerere este, pentru ultimele 3 reclamante, vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

19. În ceea ce îl privește pe primul reclamant, Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, constată că el nu este afectat de niciun alt motiv de inadmisibilitate.

B. Cu privire la fondul cauzei

20. Guvernul consideră că speța de față prezintă o complexitate deosebită, că nu există perioade de inactivitate imputabile autorităților judiciare și că părțile, în special reclamantii, au contribuit la prelungirea procedurii prin observațiile trimise și căile de atac formulate în fața instanțelor. Reclamantul consideră că durata procedurii în cauză a fost nerezonabilă.

21. Perioada ce trebuie luată în considerare a început la data de 25 noiembrie 1998 și s-a încheiat la data de 2 februarie 2006. Prin urmare, a durat aproximativ 7 ani și două luni pentru 3 grade de jurisdicție. Or, Curtea a examinat în numeroase rânduri cauze ce ridicau probleme similare celor din cauza de față și a constatat o încălcare a „termenului rezonabil”, ținând cont de criteriile desprinse din jurisprudența sa bine stabilită în materie (a se vedea, printre multe altele, *Frydlender împotriva Franței* [GC], nr. 30.979/96, §§ 43-45, CEDO 2000-VII, și *Gorou împotriva Greciei* (nr. 2) [GC], nr. 12.686/03, §§ 24 și 46, 20 martie 2009).

22. În speță, Curții îi este suficient să constate că, în urma încălcării jurisprudenței Curții Constituționale, cauza nu a fost analizată pe fond timp de aproximativ 2 ani (noiembrie 1998 - noiembrie 2000) și că a fost trimisă spre rejudecare de două ori în fața instanței de apel, din cauza erorii menționate mai sus și a omisiunii Curții de Apel de a efectua o expertiză și de a analiza sau de a-și motiva răspunsul la argumentele reclamantului. Mai mult, trimiterea cauzei spre rejudecare putea continua la infinit, având în vedere că nu exista nicio prevedere legală care să o limiteze (*Ispan împotriva României*, nr. 67.710/01, § 45, 31 mai 2007, și *Wierciszewska împotriva Poloniei*, nr. 41.431/98, 25 noiembrie 2003, § 46). În plus, în opinia Curții, trebuie ținut cont și de obiectul litigiului, care urmărea obținerea unor despăgubiri din cauza detenției ilegale (*Damian-Burueana și Damian împotriva României*, nr. 6.773, § 97, 26 mai 2009). În acest context, Curtea reiterează faptul că, chiar și în sistemele juridice care consfințesc principiul disponibilității, atitudinea părților nu îi scutește pe judecători să asigure celeritatea prevăzută de art. 6 § 1, citat mai sus. La fel și atunci când colaborarea unui expert se dovedește necesară în cursul procedurii (vezi, *mutatis mutandis*, *Sürmeli împotriva Germaniei* [GC], nr. 75.529/01, § 129, CEDO 2006- ...). Prin urmare, admitând că speța prezenta o anumită complexitate, din cauza expertizelor ce trebuiau efectuate, precum și faptul că reclamantul a utilizat mai multe căi de atac, Curtea apreciază că atitudinea părților nu poate explica durata totală a procedurii. Mai precis, părții interesate nu i se poate reproșa că a folosit diferite căi de atac interne pentru a-și apăra drepturile, instanțele admitând de altfel mai multe dintre cererile sale de strămutare sau de recurs (vezi, *mutatis mutandis*, *Simon împotriva Franței*, nr. 66.053/01 § 31, 8 iunie 2004).

23. Curtea apreciază, așadar, că nici complexitatea cauzei și nici comportamentul reclamantului nu explică durata procedurii, privită în ansamblul său.

24. După ce a analizat toate elementele ce i-au fost supuse atenției, ținând cont de jurisprudența sa în materie, Curtea apreciază că, în speță, durata procedurii litigioase nu corespunde cerinței „termenului rezonabil”.

Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție în ceea ce îl privește pe primul reclamant.

II. Cu privire la celelalte încălcări pretinse

25. Reclamantii, și în mod special primul reclamant, se plâng de detenția ilegală suferită de acesta din urmă înaintea datei de 30 octombrie 1992, solicitând o anchetă a Curții în acest sens, de condițiile de detenție și de lipsa de tratament medical adecvat în închisoare, de soluția și de durata procedurii penale îndreptate împotriva sa, precum și ale procedurilor penale îndreptate împotriva terților considerați răspunzători pentru detenția sa, precum și de inechitatea și de rezultatul procedurii în despăgubiri (valoarea despăgubirilor, lipsa analizei pe fond a cererilor de intervenție etc.). De asemenea, ei invocă art. 3, 5, 6, 8 și 13 din Convenție.

26. Ținând cont de totalitatea elementelor aflate în posesia sa și în măsura în care este competentă să analizeze acuzațiile formulate, Curtea nu constată nicio aparență de încălcare a drepturilor și libertăților garantate de articolele Convenției. Rezultă că această parte a cererii este vădit neîntemeiată și trebuie respinsă în temeiul art. 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

27. Conform art. 41 din Convenție, Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.

A. Prejudiciu

28. Reclamantul solicită suma de 12,5 milioane euro (EUR) pentru prejudiciul material și moral pe care l-au suferit din cauza pretinselor încălcări menționate mai sus, precum și obligarea statului român să publice, pe prima pagină a unui cotidian, un rezumat al hotărârii Curții și a sentinței de achitare din data de 22 decembrie 1997.

29. Guvernul contestă aceste pretenții și face trimitere la jurisprudența Curții în materie.

30. Curtea nu distinge nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins și respinge această cerere, la fel ca și pe cea referitoare la publicarea hotărârilor menționate mai sus. De altfel, Curtea reține, în această privință, că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 48/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 94/1999 privind participarea României la procedurile în fața Curții Europene a Drepturilor Omului și a Comitetului Miniștrilor ale Consiliului Europei și exercitarea dreptului de regres al statului în urma hotărârilor și convențiilor de rezolvare pe cale amiabilă prevede condițiile în care reclamantul pot obține publicarea hotărârii Curții în Monitorul Oficial al României, Partea I.

31. Pe de altă parte, Curtea apreciază că primul reclamant a suferit daune morale certe din cauza duratei nerezonabile a procedurii în despăgubiri pentru detenție ilegală. Statuând în echitate, Curtea îi acordă 1.200 EUR cu acest titlu.

B. Cheltuieli de judecată

32. Prezintă documente justificative, reclamantul solicită și o sumă totală de 2.788 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor interne (cheltuieli de transport, onorarii de expert etc.) și în fața Curții (cheltuieli de traducere și de corespondență).

33. Guvernul contestă aceste pretenții, arătând că lipsesc documentele justificative și elementele care să permită stabilirea unei legături între toate aceste cheltuieli și procedura relevantă în speță.

34. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care li s-a stabilit realitatea, necesitatea și caracterul rezonabil. Pe de altă parte, atunci când constată o încălcare a Convenției, Curtea poate acorda rambursarea cheltuielilor de judecată efectuate în fața instanțelor interne numai dacă au fost angajate „pentru a preveni sau corecta prin acestea încălcarea respectivă”. În speță, ținând cont de documentele aflate în posesia sa și de criteriile menționate mai sus, Curtea respinge cererea referitoare la cheltuielile de judecată aferente procedurii naționale, însă consideră rezonabil să îi acorde reclamantului, care nu era reprezentat de un avocat, suma de 500 EUR pentru cheltuielile de judecată angajate în prezenta procedură.

C. Dobânzi moratorii

35. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, în unanimitate, CURTEA

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe durata excesivă a procedurii referitor la primul reclamant și inadmisibilă în rest;

2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție;

3. hotărăște:

a)ca statul pârât să îi plătească primului reclamant, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, ce vor fi convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății:

- (i) 1.200 EUR (una mie două sute euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;
- (ii) 500 EUR (cinci sute euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit de către reclamant, pentru cheltuielile de judecată;

b)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

4. respinge cererea de reparație echitabilă în rest.

Întocmită în limba franceză, ulterior comunicată în scris la data de 2 martie 2010, în temeiul art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

președinte

Stanley Naismith,

grefier adjunct